www.wordlyknowledge.uz Volume: 2, Issue: 2, 2023

# YEVROPA ITTIFOQI VA SPORT

**Sirojev Shoxrux Fayzullo o'g'li**
Osiyo Xalqaro Universiteti Jismoniy Madaniyat kafedrasi o'qituvchisi

**ANNOTATSIYA:**1985 yilda Milan Yevropa kengashi konsensus asosida Addonina hisobotini tuzdi. Ushbu hisobotda ta'kidlanganidek, sport bir jamoaga sodiqlik tuyg'usini qo'llab-quvvatlaydigan yagona imkoniyatdir. Sportning kundalik hayotdagi ahamiyati sportning turli sohalarga, masalan, ta'lim, matbuot, audio-vizual sektor, tasodifiy o'yinlar va infratuzilmaga investitsiyalarga ta'sir ko'rsatishi bilan jozibador bo'ldi. So'nggi yillarda Yevropa da sport jadal rivojlandi va sportning o'sib borayotgan iqtisodiy va tijorat tendentsiyasi haqiqiy o'zgarishlarni yaratdi. Yevropa Ittifoqi ishsizlikka qarshi dasturni amalga oshirar ekan, sport sektori yangi ish o'rinlari yaratilishi mumkin bo'lgan va shuningdek, infratuzilma investitsiyalariga, yangi texnologiyalarga, ta'lim va almashinuv dasturlariga ijobiy ta'sir ko'rsatish uchun qo'llab-quvvatlanishi mumkin bo'lgan sohalardan biridir; Yevropa Ittifoqi sportning ijobiy ta'siridan tashqari, ba'zi muammolar va salbiy ta'sirlarni ham his qiladi va ularni bartaraf etish uchun ba'zi choralarni ko'rishga harakat qiladi. Yevropa Ittifoqi Faoliyatlar spektri sport olamini o'rab oladi. Ushbu tadqiqotning maqsadi Yevropa Ittifoqining sport jamoatchiligi bilan bog'liq umumiy yondashuvlari va siyosatlarini tanishtirishdir.

**Kalit so'zlar:** Yevropa Ittifoqi, Sport

**KIRISH:**Yevropa Ittifoqiga a'zo davlatlar umumiy maqsad yo'lida birlashdilar. Ko'rib chiqilayotgan mamlakatlar ushbu maqsadga erishish uchun ba'zi qoidalarni qabul qiladi va amalga oshiradi.

Vaqt o'tishi bilan Yevropa Ittifoqiga yo'lda imzolangan turli kelishuvlarda nazarda tutilgan shartlar doirasida ma'lum tartibda va muddatlarda amalga oshirilgan qoidalar; bojxona qoidalarini ishlab chiqish,

Bularni umumiy savdo va qishloq xo'jaligi siyosatini amalga oshirish, yagona transport siyosatini amalga oshirish, erkin raqobatga oid me'yoriy hujjatlarni ishlab chiqish, iqtisodiy siyosatni takomillashtirish, xodimlarning turmush darajasini oshirishga hissa qo'shish va yangi resurslarni topish kabilar umumlashtirilishi mumkin. A'zo mamlakatlarning iqtisodiy tuzilmalarini bir-biriga qaram qilish uchun ko'zda tutilgan birinchi asosiy siyosatlar "to'rt erkinlik" deb ataladi; Bu a'zo davlatlar ichida tovarlar, shaxslar, xizmatlar va kapitalning erkin harakatlanishidir. Ko'rinib turibdiki, ushbu amaliyotlarni dastur sifatida amalga oshirish orqali Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida turmush darajasini oshirish va Yevropa fuqarolarini bir-biriga yaqinlashtirish maqsad qilingan. Ushbu ilovalar juda keng doirada qamrab olingan.

Sportning kundalik hayotdagi ahamiyati Yevropa Ittifoqida sezilarli bo'lib qoldi, chunki u ta'lim, ommaviy axborot vositalari, audiovizual sektor, o'yinlar va infratuzilma kabi ko'plab sohalarga ta'sir qiladi. Sportning ko'p sohalarga tarqalishi uning ta'sirini baholashni qiyinlashtiradi. Ushbu sohadagi makroiqtisodiy ko'rsatkichlar sport sektori jahon savdosining taxminan 3% ni tashkil etishini ko'rsatadi (6). Shu nuqtai nazardan, sport jadal rivojlanayotgan va yangi bandlik sohasidir.

Bu yaratilishi mumkin bo'lgan asosiy tarmoqlardan biridir So'nggi yillarda Yevropa da sport jadal rivojlandi va sportning o'sib borayotgan iqtisodiy va tijorat tendentsiyasi haqiqiy o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Yevropa Ittifoqi ishsizlikni kamaytirish uchun kurashayotgan bir paytda, sport sektori yangi ish o'rinlari yaratilishi mumkin bo'lgan sohadir.

Yevropa Ittifoqining infratuzilma sarmoyalari, yangi texnologiyalar, ta'lim va o'zaro almashinuv dasturlari ijobiy ta'sir ko'rsatish uchun qo'llab-quvvatlanadigan sohalardan biridir. Hozirgi kunda yangi sport tarmoqlari, sport bilan bog'liq. Yangi mutaxassisliklar bo'yicha ish imkoniyatlari

www.wordlyknowledge.uz Volume: 2, Issue: 2, 2023

klinikalar, sanatoriylar va yangi kurortlarning o'sishi va odamlarning yoshi bilan sog'lom bo'lish yo'llarini topishga qiziqishning ortishi tufayli paydo bo'ldi. Sport Yevropa Ittifoqida madaniyat, ta'lim, ijtimoiy siyosat va sog'liqni saqlash sarlavhalari ostida yoritilgan mavzudir. Xususan, aholining ijtimoiy tuzilishi, sog'liqni saqlash, sport hamma uchun, sport va atrof-muhit, ta'lim va sport o'rtasidagi munosabatlar, sport va zo'ravonlik-bezorilik ustuvor o'rganish mavzulari bo'lib ko'rinadi. Boshqa tomondan, 1997-yil 27-iyunda qabul qilingan va nashr etilgan Amsterdam deklaratsiyasida ta'kidlanganidek, Yevropa da sport muhim ijtimoiy munosabatlardan dalolat beradi. Sport milliy va mintaqaviy o'zlikni ifodalaydi va mustahkamlaydi. U aktyorlar va tomoshabinlarni birlashtiradi; Bu tomoshabinlarga o'z mamlakati bilan tanishish imkoniyatini beradi. Sport ijtimoiy barqarorlikka yordam beradi

Bu madaniyat va o'ziga xoslikka hissa qo'shadi va uning ramzi hisoblanadi. Ittifoq doirasida ko'rsatilgan mavzular bo'yicha turli ko'lam va ko'lamdagi ko'plab loyihalar va tadqiqotlar olib borilmoqda.

Ushbu tadqiqotning maqsadi Yevropa Ittifoqining sportga bo'lgan siyosati va yondashuvini sport jamoatchiligi, siyosatchilar va sport olimlariga taqdim etishdir. YEVROPA ittifoqi TARIXI

"Yevropa integratsiyasi" harakatining kelib chiqishi va bu yo'lda olib borilgan intellektual tadqiqotlar 13-14-asrlarga to'g'ri keladi. Bu asrlarga borib taqaladi. 9-10 may Yevropa integratsiyasi sari birinchi qadam sifatida 1948 yilda Gaagada 750 delegat ishtirokida Yevropa Kongressi bo'lib o'tdi. Ushbu kongressda Yevropa harakati (Movement Europeén) deb nomlangan tashkilot tuziladi. Yevropa integratsiyasiga oid yana bir masala II yilda rivojlanish. Bu jahon urushidan keyin OECD (Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti) ning tashkil etilishi edi. Yevropa Ittifoqi yo'lida integratsiyani ta'minlovchi uchta asosiy sabab; "qabul qilingan siyosiy va harbiy tahdidlar, "iqtisodiy tahdid" va "tarix davomidagi nemis-fransuz tarangligi" ko'rsatilgan. Yevropa Ittifoqi bilan bog'liq harakatlar mos ravishda: "Schumann deklaratsiyasi", Italiya, Belgiya, Niderlandiya va 1951-yil 18-aprelda Lyuksemburg tomonidan imzolangan Parij shartnomasi asosida tuzilgan Yevropa ko'mir va po'lat hamjamiyati; Keyinchalik

1957- yil 25-martda Rimda imzolangan shartnoma bilan Yevropa iqtisodiy hamjamiyati tashkil topdi.

Bu Yevropa integratsiyasi yo'lidagi muhim qadamlardan biridir. Jamiyat 1973 yilda Daniya, Irlandiya va Buyuk Britaniyaning qo'shilishi bilan kengaydi. 1986 yilda Ispaniya va Portugaliya hamjamiyatga qo'shildi, 1990-yilda sobiq Sharqiy Germaniya davlatlari hamjamiyatga qo'shildi, 1991 yilda Polsha, Vengriya va Chexoslovakiya bilan Yevropa shartnomalari imzolandi va jamiyat kengayish jarayoniga kirdi. Yevropa Kengashi 1991 yil 9-10-dekabrda Maastrixtda yig'ildi va Yevropa Ittifoqi shartnomasini imzoladi, u iqtisodiy va valyuta ittifoqiga muvofiq rivojlanayotgan va muayyan sohalarda hukumatlararo hamkorlikni o'z ichiga olgan Yevropa Ittifoqini tashkil etildi. Bundan tashqari, yangi Yevropa fuqaroligini yaratish g'oyasi qabul qilindi. Hamjamiyat 1995-yilda Avstriya, Finlyandiya va Shvetsiya ishtirokida kengaytirildi.

Tashkilotlar quyidagilardir; demokratik yo'l bilan saylangan Yevropa Parlamenti, a'zo davlatlar vakili bo'lgan va vazirlardan iborat Yevropa Kengashi, Yevropa davlat va hukumat rahbarlari kengashi, shartnomalar qo'riqchisi bo'lgan komissiya, Hamjamiyat qonunchiligiga rioya etilishini ta'minlovchi Adliya sudi va Ittifoqning moliyaviy boshqaruvini nazorat qiluvchi Hisob sudi. Bundan tashqari, iqtisodiy, ijtimoiy va mintaqaviy manfaatlar guruhlarini ifodalovchi turli ishchi va maslahat kengashlari mavjud. Shuningdek, Ittifoqning muvozanatli rivojlanishiga hissa qo'shadigan loyihalarni moliyalashtirishga ko'maklashish maqsadida tashkil etilgan Yevropa investitsiya banki ham mavjud. Iqtisodiy va valyuta ittifoqiga a'zo bo'lgan 12 ta Yevropa Ittifoqiga a'zo davlatlarning umumiy valyutasi

www.wordlyknowledge.uz Volume: 2, Issue: 2, 2023

1999-yil 1-yanvardan boshlab fiat pul birligi sifatida qo'llanilgan yevro 2002-yil 1-yanvardan boshlab Yevropaning ayrim davlatlarida muomalaga kirdi.

Yevropa Ittifoqining maqsad va tamoyillarini quyidagicha sanab o'tish mumkin;

- Yevropa xalqlari o'rtasida tobora mustahkamlanib borayotgan birlikka asos solinishi
- Yevropa ni ajratib turuvchi to'siqlarni olib tashlash, birgalikdagi harakatlar orqali mamlakatlarning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishi

ta'minlash.

- odamlarning turmush darajasi va mehnat sharoitlarini muttasil yaxshilash borasidagi sa'y-harakatlar

sarflamoq.

- tijorat munosabatlarida muvozanat va erkin raqobatda halollikni ta'minlash uchun mavjud to'siqlarni bartaraf etish.
- Hududlar o'rtasidagi iqtisodiy nomutanosiblikni minimallashtirish, iqtisodiy yaxlitlikni yaxshilash

Mustahkamlash.

- Yevropa va xorijdagi mamlakatlarni bog'laydigan birdamlikni mustahkamlash;

Birlashgan Millatlar Tashkiloti Nizomi tamoyillariga muvofiq turmush darajasini oshirish,

- turli resurslarni birlashtirish orqali tinchlik va erkinlikni saqlashni ta'minlash;

Biz o'z g'oyalariga sherik bo'lgan boshqa Yevropa xalqlarini o'z sa'y-harakatlariga qo'shilishga chaqiramiz.

**Yevropa Ittifoqida sport tarixi**

1957-yilda Yevropa Ittifoqiga olib boradigan yo'lning dastlabki bosqichlaridan biri bo'lgan Rim shartnomasi imzolanganda sport masalasi umuman tilga olinmagan edi. Lekin birinchi imzo qo'yganlar

Mamlakatlar (Belgiya, Germaniya, Fransiya, Italiya, Lyuksemburg va Niderlandiya) ushbu bosqichda har bir mavzuni qamrab oladigan matn yaratishni kutish mumkin emas edi. Misol uchun, dastlabki kelishuvda atrof-muhit haqida gapirilmagan.

Bu mavzulardan edi; Vaholanki, bugungi kunda uyushmaning bu boradagi faoliyati katta yutuqlarga erishdi. 1984 yil iyun oyida Fontainableau Yevropa Kengashi "Xalqlar Yevropa siga" e'tibor qaratish uchun qo'mitani tuzishga qaror qildi, shu bilan Yevropa integratsiyasiga individual va insoniy o'lchov qo'shildi. Hukumat yoki shtatlarning yuqori martabali rahbarlari, agar jamiyat taraqqiyotga erishmoqchi bo'lsa, endi u faqat iqtisodiy masalalar bilan cheklanib qolmasligini tushunishdi. Bir "ruh" kerak edi. 1985-yilda Milan Yevropa Kengashi bir ovozdan "Addonina Hisobot". Ushbu hisobotda sportning yagona jamoaga tegishlilik tuyg'usini qo'llab-quvvatlaydigan yagona imkoniyat ekanligiga e'tibor qaratildi. Yuqoridagi rivojlanish jarayonini tasvirlab bo'lgach, quyidagilarni aytish mumkin: Yevropa Ittifoqining ishtiroki sport sohasida yangi harakat emas va ko'p yillar davomida kun tartibida bo'lib kelmoqda.Yevropa Komissiyasining 24 ta alohida departamentlaridan 20 tasi muntazam ravishda sport olamiga bevosita tegishli siyosatlar asosida harakat qiladi.

Ushbu tadbirlar odamlarning erkin harakatlanishidan tortib, sport va soliqqa ajratilgan mablag'largacha. Masalan, Yevropa Ittifoqining qarorlari, raqobat qoidalari va teleko'rsatuv huquqlari bevosita ta'sir qiladi. Yevropa Ittifoqining reklama haqidagi reglamenti sport tadbirlarini moliyalashtirishga ham ta'sir qiladi..

**YEVROPA ITTIFOQIDAGI SPORT**

Sport, ta'lim, matbuot, o'yin va infratuzilma sektorlari va boshqalar. Uning Yevropa Ittifoqidagi ahamiyati sohalarga ta'sir qilish nuqtai nazaridan kundan kun ortib bormoqda. Sportning ko'p

www.wordlyknowledge.uz Volume: 2, Issue: 2, 2023

sohalarga tarqalishi uning ta'sirini baholashni qiyinlashtiradi. Bu sohadagi ko’rsatkichlar sportning kundalik hayotimizdagi ahamiyatini to’liq aks ettirmaydi.

Yevropa parlamenti ham sport va Yevropa Ittifoqi o’rtasida ko’prik yaratishda hal qiluvchi rol o’ynaydi. Bu munosabatlarni boyitish uchun asosiy mas’uliyat parlament zimmasiga yuklanadi.

Madaniyat, yoshlar, ta’lim va ommaviy axborot vositalari komissiyasiga tegishli. Ikki tomonlama intensiv axborot oqimida asosiy rolni SPORT INFO EUROPE deb nomlangan Komissiya qoshidagi maxsus yordam stoli o'ynaydi. Bumasa odamlarga komissiyaning turli bo'limlaridan, institut ichida va tashqarisida kerakli ma'lumotlarni olishda yordam beradi va g'oyalarni siyosatchilarga etkazish uchun foydali kanal bo'lib xizmat qiladi. Uyushmaning maqsadi “sport hamma uchun”. Ushbu talabni 1996-yilda 3,5 million ECU byudjet bilan qondirishga harakat qilindi va ikkita maxsus dasturga alohida e'tibor berildi. Evratlon, komissiya Bu 1995-yilda Yevropa Ittifoqining turli sport turlariga yordami uchun asos yaratish maqsadida boshlangan dasturdir. Bu har bir inson uchun sportga qaratilgan dastur bo'lsa-da, dasturning pirovard maqsadi odamlarning bir-birini yaxshiroq tushunishiga yordam berish va ijtimoiy to'siqlarni bartaraf etish va sog'lom ta'limni qo'llab-quvvatlash uchun sportdan maqsad sifatida foydalanishdir. Ushbu dasturlarning aksariyati; Ular ishsizlik, irqchilik va zo'ravonlikni kamaytirish yoki erkaklar va ayollar o'rtasida teng imkoniyatlarni qo'llab-quvvatlash kabi aniq maqsadlarga ega. Ushbu maqsadlar qatoriga menejerlar va sportchilar uchun o'quv dasturlarini ishlab chiqish va maxsus sport turlari bilan shug'ullanish kiradi, o'z tashkilotlarini rag'batlantirish. Birinchi yilida byudjeti 700 000 ECU bo'lgan dastur turli sport sohalaridan mustaqil hakamlar hay'ati tomonidan tanlangan 80 ta loyihani qo'llab-quvvatladi. 1996-yilda yengil atletikadan konkida uchishga, qilichbozlikdan voleybolga, eshkak eshishdan parashyutga qadar. 50 xil sport sohasini qamrab olgan 175 ta loyiha qo’llab-quvvatlandi. Qo'llab-quvvatlanadigan yagona mashhur sport turi futbol edi. Barcha loyihalarda kamida uchta Yevropa Ittifoqi davlatidan shaxslar, sportchilar yoki menejerlar ishtirok etgan.

Nogironlar uchun sport Ittifoqning kelib chiqishi yoki Yevropa Ittifoqidagi barcha fuqarolarning ko'nikmalariga asoslangan bo'lishi kerak. Bu uning yoshidan qat'i nazar, hamma bir xil imkoniyatlarga ega bo'lishi kerak degan ishonchining yaqqol ifodasidir. Ittifoq aholisining qariyb 10 foizi, ya'ni 36 milliondan ortiq kishi sport faoliyatidan bahramand bo'ldi. Lillexammerdagi qishki Paralimpiya o’yinlari, nogironlar aravachasida basketbol bo’yicha Yevropa chempionati, ko’zi ojizlar uchun yengil atletika bo’yicha Yevropa chempionati va 1996-yilda Atlantada bo’lib o’tgan Paralimpiya o’yinlari ko’zga ko’ringan. Boshqa tadbirlar ham qo'llab-quvvatlandi. Dastur shuningdek, har yili Bryusselda 20 km masofaga yugurishda, nogiron sportchilarning 1500 kilometrlik Parij-Santyago Kompostello ziyorat yo'lida yugurishda va Germaniyada sport reabilitatsiya kongressi va maxsus sport tadbirlarida ishtirok etishni qo'llab-quvvatladi. 400 dan ortiq delegatlar .. Boshqa tashabbuslarga quyidagilar kiradi:

• Yevropa Kengashi bilan sport va sportchilarda giyohvandlikka qarshi kurash bo'yicha qo'shma kampaniya;

"Toza" o'qituvchilar, murabbiylar va shifokorlar uchun batafsil ma'lumot va o'quv paketini o'z ichiga oladi. "Sport bo'yicha qo'llanma",

• musobaqalar yoki sport tashkilotlari uchun sport jihozlarini olib kirishga cheklovlar tugatish choralari,

• Sportda ishlatiladigan otlar, itlar va kaptarlar kabi hayvonlarga oid qoidalar.

Amsterdam deklaratsiyasi Yevropa Ittifoqi darajasida sportga murojaat qilish uchun qaror qabul qilingan qadamdir. Ittifoq 1999 yil dekabr oyida Xelsinkida bo'lib o'tgan Yevropa Kengashida birinchi marta taqdim etilgan ma'ruzada sportning yaxlit ko'rinishini o'z ichiga oldi va undan keyin 2000 yilda Nitssa Yevropa Kengashida Deklaratsiya qabul qilindi. Bu qarash sportga turli siyosatlar uchun gorizontal vosita sifatidagi konservativ qarashdan tashqariga chiqadi. Bu sohaning bir xil va izchil ta'rifini yaratadi.

www.wordlyknowledge.uz Volume: 2, Issue: 2, 2023

Unda uning vazifasi muhimligi ta’kidlangan va Ittifoqning har bir siyosatini amalga oshirishda sportdan foydalanish zarurligi ta’kidlangan. Komissiya sport bo'yicha Xelsinki hisobotini tayyorlamoqda. Bugungi kunda sportni Ittifoq qonunchiligiga qanchalik kiritish kerakligi haqida bahslar bor. Sport, yoshi va kelib chiqishidan qat'i nazar, Yevropa Ittifoqi fuqarolari o'rtasidagi eng muhim umumiylikdir. Fuqarolarning yarmidan ko’pi 700 ming sport to’garaklariga a’zolik yoki boshqa yo’llar bilan muntazam ravishda sport bilan shug’ullanadi. Ikki millionga yaqin o'qituvchi yoki trener va ko'ngillilar ish soatlarini yoki bo'sh vaqtlarining muhim qismini o'tkazadilar. Bu odamlar xalqlar ijtimoiy birdamlik va madaniy o'ziga xoslik bilan bog'liq jiddiy muammolarni boshdan kechirayotgan bir paytda ta'lim va ijtimoiy integratsiyada muhim rol o'ynaydi. So’nggi yillarda sportning ijtimoiy funktsiyasi boshqa hodisani kun tartibiga olib keldi: stadionlarda zo’ravonlik, korruptsiya, keng tarqalgan doping, yosh sportchilarni ekspluatatsiya qilish, sportning yanada muvozanatli rivojlanishiga e'tibor bermaslik va zarar keltiradigan tezkor daromad olish. A'zo mamlakatlar o'rtasida ko'plab farqlar mavjud bo'lsa-da, Yevropa Ittifoqida sportni amalga oshirish va amalga oshirish Tashkilotga o'xshash ko'plab yondashuvlar va xususiyatlar mavjud. Shuning uchun biz sportga Yevropa yondashuvi haqida gapirishimiz mumkin. Ko'p yillar davomida Yevropa ning sportga bo'lgan yondashuviga turli xil hodisalar ta'sir ko'rsatdi.

• sportchilar va tomoshabinlar soni bo'yicha sportning ommaviyligini oshirish;
• Xalqaro musobaqalar sonining ko'payishi bilan sportning xalqaro xarakterini oshirish;
• Teleko'rsatuvlar huquqlari uchun to'lanadigan narxlarning misli ko'rilmagan darajada oshishi bilan sportning iqtisodiy jihati jiddiy rivojlanishni ko'rsatdi.

Bu faktlar sport va jamiyat uchun ma'lum afzalliklarni beradi. Misol uchun, so'nggi 10-yil ichida Yevropa Ittifoqida sport sanoati tomonidan yaratilgan ish o'rinlari 60% ga o'sdi va 2 millionga yetdi. Biroq, tan olish kerakki, bu hodisalar sportning ba'zi asosiy tamoyillarini silkitishi va hatto ularga ta'sir qilishi mumkin. Ushbu ta'sirlarni quyidagicha sanab o'tish mumkin:

• Sport taqvimining haddan tashqari intensivligi va dopingning keng qo'llanilishi sportga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi sabablar qatorida bo'lishi mumkin.
• Foydali sport tadbirlarining ko'payishi tijorat yondashuvini afzal ko'rishga olib kelishi mumkin; Bu sport tamoyillari va sport funktsiyasiga zarar keltirishi mumkin.
• Ayrim sport operatorlari va ayrim sport klublari tomonidan sportning iqtisodiy salohiyatini faqat o'zlari uchun maksimal daromadga aylantirish maqsadida federatsiyalardan voz kechishga urinish kuzatilmoqda. Ushbu tendentsiya professional va havaskor sport turlarida va ko'plab federatsiyalarda keng tarqalgan.

Bu ko'tarilish va quyi ligaga tushirish tizimi o'rtasidagi moliyaviy birdamlikni buzishi mumkin.

• Borgan sari erta yoshda yuqori darajadagi raqobatbardosh sport turlariga yo'naltirilgan va boshqa hech qanday tayyorgarlikdan o'tmagan yosh sportchilar xavfli kelajakda boshqa ishlarga ishga joylashtirilmasligi xavfi mavjud.

Tengsizlikka duchor bo'lish bu sportchilarni chet elda o'z iste'dodlaridan natija olishni tanlashiga olib kelishi mumkin. Bu ushbu mamlakatlarda sportning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Yevropa Ittifoqidagi sport munozaralarining yana bir muhim masalasi “sportning ta’lim va ijtimoiy rolini kuchaytirish”dir: Amsterdam shartnomasiga qo’shilgan sport to’g’risidagi deklaratsiyada sportning muhimligi, ayniqsa uning o’ziga xoslikni yaratish va odamlarni birlashtirishdagi roli ta’kidlangan. Shuning uchun sport faoliyati har bir a’zo davlatning ta’lim tizimida o’z o’rniga ega bo’lishi kerak. Sport tadbirlari ifodalovchi teng imkoniyatlar, sport mahorati, birdamlik va hokazo. Qadriyatlar yoshlarni tarbiyalash va tarbiyalashga, demokratik va ijtimoiy hayotga katta hissa qo’shadigan sport tashkilotlari tomonidan boshqa muassasalarga o’tkazilishi kerak. Buning asosiy sababi shundaki, sport eng muhim ommaviy hodisalardan biriga aylangan. Sport barcha ijtimoiy qatlamlar va barcha yosh guruhlariga ta'sir qiladi va ijtimoiy integratsiya va ta'limning ajralmas vositasidir. Yevropa jamiyatida sportni qo'llab-

www.wordlyknowledge.uz Volume: 2, Issue: 2, 2023

quvvatlashni oshirish, sport bilan bog'liq qadriyatlarga hurmatni ta'minlash va sport tashkilotlarining mustaqilligini va qo'llab-quvvatlash tamoyilini ta'minlash uchun Yevropa institutlari va a'zo mamlakatlar va sport o'rtasidagi yangi ishlanmalar tashkilotlar talab qilinadi.

Boshqacha qilib aytganda, jamiyat sport tadbirlarini tomosha qilish uchun dekoderlar, har bir tomosha uchun to'lov va hokazolardan foydalanadi. Boshqa usullar bilan ko'proq to'lashingiz kerak bo'lishi mumkin. Boshqa tomondan, byudjeti kichik bo'lgan ba'zi telekanallar ommabop bo'lmagan sport turlarini translyatsiya qilishi mumkin, bu esa ommani unchalik qiziqtirmaydigan sport turlarini qo'llab-quvvatlashi mumkin. Bunga eng yaxshi misol Angliyada e'tiborni tortmagan sport turi bo'lsa-da, teleko'rsatuvlar bilan eng ko'p tomosha qilinadigan sport turlaridan biriga aylangan "snuker"dir.

## YEVROPA HUQUQI VA SPORT

Yevropa huquqining odamlarning erkin harakatlanishiga va milliy darajada kamsitmaslikka urg'u berishning asosiy printsipi professional sport kabi iqtisodiy faoliyatga ham taalluqlidir va 1995-yilda Yevropa Sudi tomonidan ko'rib chiqilgan ish. Garchi ish futbol va belgiyalik futbolchi Jan Mare Bosman bilan bog'liq bo'lsa-da, bu voqea juda keng ta'sir ko'rsatdi. Qaror Yevropa Ittifoqining asosiy tamoyillarini qo'llab-quvvatlaydi.Bu professional sportga ham tegishli amalga oshirish mumkinligiga qaror qildi. Sportchining shartnomasi muddati tugagach, transfer to'lovlari boshqa bitimlar tuzishga to'siq bo'lmaydi. Ushbu qarorning ta'siri boshqa sport turlariga tarqaladi va bu ish nafaqat Yevropa Ittifoqiga a'zo 15 ta davlatda, balki sport olamida ham o'zgarishlarni anglatadi. Bosman ishi deb ataladigan bu misol yagona emas. Ittifoqning raqobat siyosati qoidalari birinchi marta 1990 yilda sport musobaqalari uchun chiptalarni sotishda qo'llanilgan. Futbol muxlislari jahon chempionatiga tayyorgarlik ko'rayotgan bir paytda Yevropa Komissiyasi yagona turoperatorning ushbu o'yinlar uchun chiptalarni paketli turda sotish huquqini futbol ishqibozlari zarariga raqobatni cheklovchi eksklyuziv tarqatish kelishuvi deb qaror qildi. Tomoshabinlar endi futbol o'yinlari, yengil atletika musobaqalari va boshqa yirik sport tadbirlari uchun bitta chipta sotib olish yoki sotib olish haqida o'ylashmoqda.

Ular turli distribyutorlarning takliflarini o'rganib, ishtirok etish-qilmaslik to'g'risida qaror qabul qilishadi. Yevropa qonunchiligida, shuningdek, Yevropa Ittifoqiga a'zo davlatda tayyorgarlik ko'rgan va professional tan olingan malaka va hujjatlarga ega bo'lgan sport instruktorlari keyingi testlardan ozod qilinishi mumkin. Bu Britaniya yoki Avstriyada tennis o'qituvchisi sifatida sertifikatlangan odamlarga Frantsiya va Italiyada tennischilarni tayyorlashga ruxsat berish uchun mo'ljallangan. Yevropa Ittifoqining transchegaraviy eshittirishlar to'g'risidagi qoidalari, aksariyati sport dasturlarini o'z ichiga oladi, televidenie reklamasi va homiylik shartlarini belgilaydi. Bular sport tadbirlarida har qanday tamaki reklamasini taqiqlaydi. Shuningdek, sun'iy yo'ldosh orqali eshittirish va kabel orqali uzatish uchun Yevropa Ittifoqi miqyosida qoidalarni o'rnatishga harakat qilinmoqda. Ittifoq, shuningdek, tomoshabinlarning umumiy manfaatlarini himoya qilish maqsadida sport tadbirlarini translyatsiya qilishning mutlaq huquqlari va pullik telekanallarni rivojlantirishga doir qoidalarga ham qat'iy rioya qiladi. Lyuksemburgdagi Yevropa sudi 1996-yilda Yevropa radioeshittirishlar ittifoqining 67 a'zosiga sport tadbirlarini translyatsiya qilish uchun maxsus huquqlar berilgani haqida qaror chiqardi qarorini bekor qildi.

Afsuski, sport, ayniqsa futbol, kichik guruhlardagi muxlislar zo'ravonlik yo'li bilan ko'ngilni buzib, ko'pchilikning hayotini xavf ostiga qo'yadigan hodisalarga ham sahna bo'lmoqda. birlik, odamlar

Harakat erkinligini qabul qilish kontekstida Yevropa Ittifoqining bir mamlakatidan boshqasiga sayohat qilish osonlashadi va bunday hodisalar tez-tez uchraydi. Ittifoq tobora kuchayib borayotgan bezorilikka qarshi kurashmoqda.Uning oldini olish usullarini o'rganish. 1996 yil mart oyida Yevropa Ittifoqi hukumatlari tomonidan ishlab chiqilgan umumiy strategiya; Ma'lum bo'lgan muammolar haqida ma'lumotni baholash va muammolarni bartaraf etish.Bu bezorilik

www.wordlyknowledge.uz Volume: 2, Issue: 2, 2023

uchun sayohat qilish tartibi tafsilotlarini aniqlash va bezorilik bo'yicha aloqa bo'limlari tarmog'ini tashkil etishni o'z ichiga oladi.

Shuningdek, huquq va harakat erkinligi va Yevropa Ittifoqining xalqaro darajada kamsitmaslik bo'yicha qoidalari o'rtasida muvozanat o'rnatilishi kerakligi ta'kidlangan.Yevropa Parlamenti chiptalar savdosi, sport maydonlarida spirtli ichimliklar iste'moli, sport maydonchalarining dizayni va xavfsizligini muvofiqlashtirishni ta'minlaydigan Yevropa Ittifoqi yondashuvini ishlab chiqish tarafdori.

Samarali choralar ko'rish zarurligini aniqlagan futbol klublari, ichki ishlar organlari va boshqa sportga oid muassasa va tashkilotlar vakillari bilan uchrashuvlar o'tkazilmoqda.

So'nggi bir necha yil ichida ko'rinib turibdiki, Yevropa Ittifoqining sportga ta'siri tobora ortib bormoqda. Yevropa Ittifoqi kelajakda muayyan sport tadbirlarini qo'llab-quvvatlash uchun o'z resurslaridan foydalanishda davom etadi. Shu bilan birga, u barchaga teng munosabatda bo'lishini va bir xil imkoniyatlarga ega bo'lishini ta'minlash uchun yaratilgan Yevropa Ittifoqi qonunlarining amalga oshirilayotganligi haqida hakamlik qilishda davom etishi mumkin. Ittifoq kengayish uchun tayyorgarlikni davom ettirar ekan, sport hozirgi va bo'lajak a'zolar xalqlari o'rtasida foydali ko'prik bo'ladi. Shu sabablarga ko'ra, Yevropa Ittifoqi va sport olami o'rtasidagi muloqot yaxshi muvofiqlashtirilgan va iloji boricha samimiy va konstruktiv bo'lishi muhim.

Yevropa Ittifoqi e'tibor qaratayotgan masalalardan biri bu sport va bandlikdir. Komissiya tomonidan ushbu mavzu bo'yicha e'lon qilingan "Oq hisobot" da (18) ta'riflanganidek, sport muhim bandlik manbaiga aylandi. Dastlabki kunlarda sportni bu ishni tekin zimmasiga olgan havaskorlar tashkil qilgan. Ammo hozir ko'pchilik o'z pulini topish uchun professional tarzda sport bilan shug'ullanishni xohlaydi. Professional sportni rivojlantirish tendentsiyasi ko'pchilikning bo'sh vaqtlari ko'proq bo'lishi va sport bilan shug'ullanish istagi bilan birgalikda sportning turli sohalarida bandlik o'sishiga olib keldi.

Salbiy tomoni shundaki; O'qitilgan sportchilar duch keladigan jarohatlar va etarli darajada tayyorgarlik ko'rmaslik kabi muammolar. Boshqa tomondan, erta professionallashtirish uchun o'z tanasini haddan tashqari itarib yuboradigan bolalar va yoshlar, murabbiylar tomonidan professional bo'lishga majbur bo'lgan sportchilar, haddan tashqari zo'riqishlarga qaramay, sportni tark etishadi.

**XULOSA:**Ko'rinib turibdiki, turli sohalarning rivojlanishi va haddan tashqari ko'p masalalar Yevropa Ittifoqi tadqiqotlari doirasida; sog'liqni saqlash, ta'lim, ijtimoiy siyosat, atrof-muhit va inson huquqlari doirasidagi huquqiy tartibga solish, turli dastur yoki loyihalar orqali takomillashtirish.

o'rganilmoqda. Sport shulardan biri bo'lib, ushbu masalalarga samarali kiritilgan. Yuqorida batafsil bayon etilgan ko'plab masalalardan tashqari, sportning strukturasini takomillashtirishga qaratilgan loyihalar amalga oshirilmoqda, kelishuvlar tuzilib, hisobotlar chop etilmoqda. Chunki sport ommaga ta'sir etuvchi, iqtisodiy va ijtimoiy funksiyalarga ega bo'lgan tuzilishga ega va bundan butun Yevropa Ittifoqi ta'sirlanadi. Ijtimoiy integratsiya, irqchilikka qarshi kurash va bag'rikenglikni targ'ib qilish,

erishilishi lozim bo'lgan maqsadlar qatoriga kiradi. Shuningdek, barcha a'zo mamlakatlarda sport tarkibidagi alohida muammolarni hal qilishga harakat qilinmoqda. Masalan, sport federatsiyalari tuzilmalari, ligalar maqomi, radioeshittirish va axborot huquqlari, transfer va erkin harakatlanish, bezorilik va boshqa zo'ravonlik harakatlari, musobaqalar holati, sport marketingi va bandligi, o'sib borayotgan sport sohasi va uning iqtisodiyotga, aholi salomatligiga va sportga ta'siri (sport barcha uchun), sportda giyohvand moddalarni iste'mol qilish va unga qarshi kurashish, erta professionallashtirish va boshqalar. shunga o'xshash masalalar, Yevropa Ittifoqi va Sport

konsepsiyasi.Ular sportning maxsus muammolari sifatida ko'rib chiqiladi va qoidalar ishlab chiqilgan.

Rivojlanishlar yuqorida batafsil muhokama qilingan bu muammolar aslida jahon sportining muammolari bo'lib, yechimlari jahon sportida o'z aksini topadigan yechimlar bo'ladi. Natijada, Yevropa Ittifoqi nafaqat sportning turli ijobiy funktsiyalarini kashf etdi. Biroq, salbiy o'zgarishlardan xabardor bo'lgan holda, bu sohada amalga oshiriladigan yaxshilanishlar kelajakka va hayotga erishish uchun qilingan harakatlardir. Aslida Yevropa Ittifoqi o'z chegarasidan tashqariga chiqish va sport bilan shug'ullanish niyatida emas. Yevropa Ittifoqi allaqachon qilinayotgan ishlarni takrorlamoqchi emas, milliy va mintaqaviy darajada yaxshiroq qilish mumkin bo'lgan ishlarni qilishga intilmayapti. Shu nuqtai nazardan,

Yevropa Ittifoqi faoliyati doirasi sport olamini ham qamrab oladi.

**Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Shoxrux, S. (2023). VOLEYBOLDA OTISH TEZLIGI TUSHUNCHASI VA AHAMIYATI. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(11), 913-917.
2. Sirojev, S. (2023). THE CONCEPT AND İMPORTANCE OF SHOOTİNG SPEED İN VOLLEYBALL. Modern Science and Research, 2(9), 187-191.
3. Saidova, M. A. (2023). SPORT VA FALSAFANING ALOQASI. SALOMATLIKGA TA'SIRI. *Educational Research in Universal Sciences*, *2*(10), 288-293.
4. Ayubovna, S. M., & Xayrullayevich, S. H. (2023). YOSH BOLLALARDA SPORT SPORT GIMNASTIKASINING PEDAGOGIK O 'LCHOVLAR NAZARIYASI VA TASHKILIY–METODIK ASOSLARINI TADQIQ ETISHNING MAQSADI, VAZIFALARI. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, *2*(22), 108-118.
5. Saidova, M., & Sayfiyev, H. (2023). CONTENT-IMPORTANCE AND PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION CLASSES. *Modern Science and Research*, *2*(9), 192-199.
6. Saidova , M. A. (2023). BO'SH VAQTDA QILADIGAN SPORTNING STRESS VA SALOMATLIKGA TA'SIRI. *Educational Research in Universal Sciences*, *2*(11), 294–299. Retrieved from http://erus.uz/index.php/er/article/view/3974
7. Saidova , M. A. (2023). SPORT VA FALSAFANING ALOQASI. SALOMATLIKGA TA'SIRI. *Educational Research in Universal Sciences*, *2*(11), 288–293. Retrieved from http://erus.uz/index.php/er/article/view/3973
8. 2 Nuriddinov, A., Sayfiyev, H., & Sirojev, S. . (2023). WHY FOOTBALL IS THE FIRST SPORT THAT COMES TO MIND TODAY. *Modern Science and Research*, *2*(9), 200–203. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/24104
9. 3 Nuriddinov, A. (2023). THE ROLE OF FAIR PLAY IN PHYSICAL EDUCATION. *Modern Science and Research*, *2*(10), 244–250. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/24327
10. Saidova, M. (2023). THE CONCEPT OF PHYSICAL QUALITIES. *Modern Science and Research*, *2*(10), 251-254.
11. Sayfiyev, H., & Saidova, M. (2023). EFFECTS OF GYMNASTICS ON FUNDAMENTAL MOTOR SKILLS (FMS), POSTURAL (BALANCE) CONTROL, AND SELF-PERCEPTION DURING GYMNASTICS TRAINING. *Modern Science and Research*, *2*(9), 204-210.
12. Sirojev, S., Nuriddinov, A., & Sayfiyev, H. (2023). THE CONCEPT AND İMPORTANCE OF SHOOTİNG SPEED İN VOLLEYBALL. *Modern Science and Research*, *2*(9), 187-191.
13. Сайфиев, Х., & Саидова, М. (2023). БАДМИНТОНИСТЫ ФИЗИЧЕСКИЙ ПОДГОТОВКА И ЕМУ РАЗРАБОТКА МЕТОДЫ. *Инновационные исследования в науке*, *2*(4), 45-54.

14. Xayrullayevich, S. H., & Ayubovna, S. M. (2023). BADMINTONCHILAR JISMONIY TAYYORGARLIGI VA UNI RIVOJLANTIRISH METODIKALARI. *FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES*, *2*(18), 201-208.
15. Yarasheva Dilnoza Ismail Qizi. (2023). TECHNICAL AND TACTICAL SKILLS IN SPORTS. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, *3*(10), 105–116. https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue10-16
16. Yarashova, D. (2023). THE IMPACT OF PLAYING SPORTS IN EARLY CHILDHOOD ON SOCIAL DEVELOPMENT. *Modern Science and Research*, *2*(10), 230–234. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/24325
17. Ярашева, Д. (2023, April). ФИТНЕС КАК ОЗДОРОВИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ. In *Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific Studies* (Vol. 2, No. 4, pp. 278-283).
18. Ayubovna, S. M., & Xayrullayevich, S. H. (2023). YOSH BOLLALARDA SPORT SPORT GIMNASTIKASINING PEDAGOGIK O ‘LCHOVLAR NAZARIYASI VA TASHKILIY–METODIK ASOSLARINI TADQIQ ETISHNING MAQSADI, VAZIFALARI. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, *2*(22), 108-118.
19. Saidova, M., & Sayfiyev, H. (2023). CONTENT-IMPORTANCE AND PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION CLASSES. *Modern Science and Research*, *2*(9), 192-199.
20. Sayfiyev , H. X. (2023). SPORT GIMNASTIKASINING PEDAGOGIK O‘LCHOV USULLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, *2*(11), 307–315. Retrieved from http://erus.uz/index.php/er/article/view/3976
21. Sayfiyev , H. X. (2023). SPORT GIMNASTIKASI ORQALI YOSH BOLALARNING HARAKAT KO‘NIKMASI RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA. *Educational Research in Universal Sciences*, *2*(11), 300–306. Retrieved from http://erus.uz/index.php/er/article/view/3975
22. Xayrulloyevich, S. H. (2023). SPORT GIMNASTIKA MASHG'ULOTLARIDA ASOSIY HARAKAT QOBILYAT (FMS), POSTURAL (MUVOZANAT) NAZORAT VA O'ZINI O'ZI IDROK ETISHGA SPORT GIMNASTIKASINING TA'SIRI.
23. Nuriddinov, A., Sayfiyev, H., & Sirojev, S. (2023). WHY FOOTBALL IS THE FIRST SPORT THAT COMES TO MIND TODAY. *Modern Science and Research*, *2*(9), 200-203.
24. Yarasheva, D. (2022). BOLALARDA MASHQ QILISHNING AHAMIYATI. *PEDAGOGS jurnali*, *19*(1), 139-142.
25. Ярашева, Д. (2023). СТИЛИ ОРГАНИЗАЦИИ НЕТРАДИЦИОННЫХ ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫХ ЗАНЯТИЙ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, *19*(5), 6-10.
26. Yarashova, D. (2023). STRENGTH TRAINING AND STRENGTH TRAINING IN CHILDREN. *Modern Science and Research*, *2*(9), 211-215.
27. 1 Bahodir o‘g‘li, N. A. (2023). YEVROPA MAMLAKATLARIDA YUQORI MALAKALI FUTBOLCHI VA MURABBIYLARNI TEXNIK TAKTIK HARAKATLARINI TADBIQ QILISH METODIKASI. *THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH*, *2*(14), 187-189.
28. 4 Bahodir o'g'li, N. A. (2023). NIMA UCHUN FUTBOL BUGUNGI KUNDA SPORT DEB ATALGANIDA BIRINCHI NAVBATDA AQLGA KELADI.
29. Jalolov, T. S. (2023). PSIXOLOGIYA YO ‘NALISHIDA TAHSIL OLAYOTGAN TALABALARGA SPSS YORDAMIDA MATEMATIK USULLARNI O ‘RGATISHNING METODIK USULLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(10), 323-326.
30. Jalolov, T. S. (2023). PYTHON INSTRUMENTLARI BILAN KATTA MA’LUMOTLARNI QAYTA ISHLASH. Educational Research in Universal Sciences, 2(10), 320-322.

www.wordlyknowledge.uz Volume: 2, Issue: 2, 2023


31. Ikromova, S. (2023). INTERPRETATION OF THE PSYCHOLOGICAL SAFETY FACTOR IN RELATION TO DESTRUCTIVE INFORMATION IN ADOLESCENTS. Modern Science and Research, 2(9), 390-394.
32. Ikromova, S. (2023). CONCEPT OF IDEOLOGY AND FORMATION OF IDEOLOGICAL IMMUNITY IN YOUTH STUDENTS. Modern Science and Research, 2(6), 1223-1226.
33. Ikromova, S. (2023). FORMATION OF IDEOLOGICAL IMMUNITY TO DESTRUCTIVE INFORMATION IN TEENAGERS. Modern Science and Research, 2(5), 1009-1014.
34. Ikromova, S. A. (2022). MILLIY VA DINIY QADRIYATLARNING INSON TARBIYASIDAGI O'RNI. Экономика и социум, (12-2 (103)), 675-678.
35. Ikromova, S. A. (2023). SHAXS OG 'ISHGAN XULQINING KO 'RINISHLARI VA DESTRUKTIV AXBOROTLARNING KO 'RINISHLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(10), 528-532.
36. Akbarovna, I. S. (2023). YOSHLARDA DESTRUKTIV G'OYALARGA QARSHI IMMUNITET HOSIL QILISH OMILLARI.
37. Akbarovna, I. S. (2023). TALABA YOSHLARDA MAFKURA TUSHUNCHASI VA MAFKURAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH.
38. Sadriddinovich, J. T. (2023). Capabilities of SPSS Software in High Volume Data Processing Testing. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(9), 82-86.
39. Akbarovna, I. S. (2023). O'SMIRLARDA DESTRUKTIV AXBOROTLARGA NISBATAN MAFKURAVIY IMMUNITET SHAKLLANTIRISH.
40. Ikromova, S. A. FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF IMMUNITY TO DESTRUCTIVE IDEAS IN ADOLESCENTS.
41. Akbarovna, I. S. (2023). DESTRUKTIV AXBOROTLARGA NISBATAN MAFKURAVIY IMMUNITET SHAKLLANTIRISH IJTIMOIY MUAMMO SIFATIDA. Barqaror Taraqqiyot va Rivojlanish Tamoyillari, 1(6), 26-29.